

एपीजे स्कूल, पीतमपुरा
प्रथम संकलित परीक्षा (2016 -2017)

कक्षा : अष्टम्
विषय : संस्कृत

कालावधि : 3 घण्टे
पूर्णाङ्क : 70

1. निम्नलिखित गद्यांश का हिन्दी में अनुवाद कीजिए - (8)
- सौर्यमण्डलस्य एषः ग्रहः न केवलं शिशून् कवीन् कलाकारान् अपितु वैज्ञानिकान् अपि आकर्षयति । एतस्य रहस्यानि ज्ञातुं मानवाः अति उत्सुकाः सन्ति यतः चन्द्रस्य विषये ज्ञात्वा एव पृथिव्याः अन्येषां ग्रहाणां च रहस्यानि उद्घाटितानि भविष्यन्ति । भारते वैज्ञानिक-तकनीकी-प्रतिभायाः अभावः नास्ति । अतः भारतम् अपि स्वान्तरिक्षयानं चन्द्रं प्रेषयेत् एतत् निर्धारितम् । भारतीय-अन्तरिक्ष-अनुसन्धान-संस्थानम् (इसरो) एतस्यां परियोजनायाम् कार्यरतम् अभवत् । भारतस्य वैज्ञानिकाः अभियन्तारः च एतस्मिन् महत्कार्ये सोत्साहम् अग्रसराः अभवन् । एतस्य चन्द्रयानस्य उद्देश्यम् आसीत् चन्द्रस्य दूरस्थानां निकटस्थानां छायाचित्राणां ग्रहणम् अपि च चन्द्रतलस्य रासायनिक-तत्त्वानां धातूनां च मानचित्र-निर्माणम् ।
2. अधोलिखित श्लोक का संप्रसंग सरलार्थ लिखिए - (5)
- यथा देशस्तथा भाषा,
यथा राजा तथा प्रजाः ।
यथा भूमिस्तथा तोयम् ,
यथा बीजं तथाङ्कुरः । ।
अथवा
शशिना शोभते रात्रिः , सृष्टिः सूर्येण शोभते ।
सत्येन शोभते वाणी, सदाचरेण जीवनम् । ।
3. निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर एक पद में दीजिए - (5)
- क. पिता कस्मात् उच्चतरः भवति?
ख. शिख्रा-कर्तनार्थम् तेनालीरामेण सह कः आगतः?
ग. केन समं सुखं न भवति?
घ. गजराजः कस्याः सेवाम् अकरोत्?
ङ. प्रियंवदः कस्य चरणौ स्पृशति?

4. पूरे वाक्य में उत्तर दीजिए - (6)
- क. महातम् एकरूपता कदा कदा भवति?
- ख. प्रतिवर्षम् कुत्र गजोत्सवः भवति?
- ग. व्यापारिणे शिखा कस्य चिह्नम् अभवत्?
5. निम्नलिखित वाक्यों के रेखांकित पदों के आधार पर प्रश्न-निर्माण कीजिए - (4)
- क. सः स्वपरिवारे स्निह्यति ।
- ख. जनाः सदा सत्यं वदेत् ।
- ग. काकः नक्तं न पश्यति ।
- घ. तस्य रुचिः अध्ययने अस्ति ।
6. निम्नलिखित शब्दों में संधि अथवा संधि-विच्छेद कीजिए - (4)
- तस्यैव, एक + एकम् , सदैव, गुरु + उपदेशः
7. उचित क्रियापदों द्वारा रिक्त स्थानों की पूर्ति कीजिए - (4)
- क. वयम् स्वस्थाः ..... । (भविष्यन्ति/भविष्यामि/भवेयुः/भवेम)
- ख. वयम् सदा सत्यम् ..... । (वदावः/वदेयम्/वदेम/वदेत्)
- ग. सर्वे शिष्टाचारान् ..... । (आचरेम/आचरेयुः/आचरेत्/आचरे)
- घ. यूयम् लोभम् न ..... । (कुर्यात्/कुर्याः/कुर्युः/कुर्यात्)
8. कोष्ठकों में दी गई धातुओं के विधिलिङ् लकार के उचित रूप द्वारा रिक्त स्थानों की पूर्ति कीजिए । (4)
- क. यूयम् प्रातः उद्याने ..... । (भ्रम्)
- ख. जनैः सह उच्चैः न ..... । (वद्)
- ग. वयम् वृथा न ..... । (हस्)
- घ. चिकित्सालये तूष्णीम् ..... । (उप + विश्)
9. मञ्जूषा में दिए गए पदों से रिक्त स्थानों की पूर्ति कीजिए - (5)
- क. अद्य वयम् विहारार्थम् उद्यानं ..... वाञ्छामः ।
- ख. अहं भवतः स्वास्थ्यस्य विषये ..... वाञ्छामि ।
- ग. ते कलाकृतिम् ..... इच्छन्ति ।
- घ. विद्यालयं ..... यूयम् किं कुरुथ?
- ङ. चित्राणि ..... सः कथाम् अश्रावयत् ।

10. केवल लङ्लकार के क्रियापदों के द्वारा रिक्त स्थानों की पूर्ति कीजिए - (4)
- क. पृथिव्याः रहस्यानि उद्घाटितानि ..... । (भविष्यन्ति/भविष्यामि/भवेयुः/अभवन्)
- ख. किम् त्वम् चन्द्रस्य विषये .....? (जानीयाः/जानासि/अजानाः/जानीहि)
- ग. वयम् अन्तरिक्षयानस्य निर्माणम् ..... । (कुर्मः/अकुर्म/कुर्यात्/कुर्याम)
- घ. वैज्ञानिकाः चन्द्रयानम् ..... । (अरचयन्/ अरचयत्/ अरचयत/आरचयन्)
11. उचित शब्द रूपों के द्वारा रिक्त स्थानों की पूर्ति कीजिए - (5)
- क. सुन्दरं पुष्पं ..... आकर्षयति । (सर्वेभ्यः/सर्वैः/सर्वेषु/सर्वान्)
- ख. .... विना जीवनम् कुतः? (वायवे/वायुना/वायौ/वायुः)
- ग. .... अनन्तरं अहमपि खेलिष्यामि । (अध्ययनात्/ अध्ययनम्/ अध्ययनस्य/ अध्ययने)
- घ. एतानि पुस्तकानि ..... यच्छ । (माम्/ मम/मह्यम्/मयि)
- ङ. .... पञ्च वाक्यानि लिखत । (संस्कृते/ संस्कृतस्य/ संस्कृताय/ संस्कृतेन)
12. निम्नलिखित संख्याओं को संस्कृत शब्दों में लिखिए - (4)
- 53, 56, 64, 67
13. निर्देशानुसार शब्दरूप लिखिए - (6)
- क. लता - तृतीया एवं पञ्चमी विभक्ति, तीनों वचन
- ख. अस्मद्- प्रथमा एवं सप्तमी विभक्ति, तीनों वचन
14. निर्देशानुसार धातुरूप लिखिए - (6)
- क. पा धातु , विधिलिङ्लकार, उत्तम पुरुष, तीनों वचन
- ख. ज्ञा धातु , लट्लकार, प्रथम पुरुष, तीनों वचन
- ग. अस् धातु , लङ्लकार, मध्यम पुरुष, तीनों वचन
- घ. पाठय धातु , लट्लकार, उत्तम पुरुष, तीनों वचन